

СПИСОК СКОРОЧЕНЬ

Анк. – анкета для збирання матеріалу до «Словника географічних термінів Ровенщини»; МЕ – матеріали експедицій, проведених автором протягом 2006-2009 рр.; м. – місто; мн. – множина; с. – село; смт – селище міського типу; сс. – села.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Аркушин Г.Л. Словник мікротопонімів мікрогідронімів північно-західної України та суміжних земель. – Луцьк: Вежа, 2006. – Т.1.
2. Громко Т.В. Семантичні особливості народної географічної термінології Центральної України (на матеріалі Кіровоградщини). – Кіровоград: РВЦ КДПУ, 2000. – 172 с.
3. Громко Т.В., Лучик В.В., Поляруш Т.І. Словник народних географічних термінів Кіровоградщини. – Київ-Кіровоград: РВЦ КДПУ, 1999. – 224 с.
4. Данилюк О.К. Словник народних географічних термінів Волині: Словник. – Луцьк: Надтир'я, 1997. – 108 с.
5. Етимологічний словник української мови. В 7 т. // Гол. ред. О.С. Мельничук. – К.: Наукова думка, 1982-2006. – Т. 1-5.
6. Марусенко Т.А. Матеріали к словарю украинских географических апеллятивов (названия рельефов) // Полесье: Лингвистика. Археология. Топонимика. – М.: Наука, 1968. – С. 206-255.
7. Никончук М.В. Матеріали до лексичного атласу української мови. (Правобережне Полісся). – К.: Наукова думка, 1979. – 313 с.
8. Пура Я.О. Наш край у назвах. – Рівне, 1991-2002. – Ч. 1-4.
9. Пура Я.О. Походження назв територіальних мікрооб'єктів Рівненщини. – Рівне, 1990. – Т. 1.
10. Словник української мови: В 11 тт. – К.: Наукова думка, 1970-1980.
11. Толстой Н.И. Славянская географическая терминология: Семасиологические этюды. – М.: Наука, 1969. – 260 с.
12. Черепанова Е.А. Народная географическая терминология Черниговско-Сумского полесья. – Сумы, 1984. – 274 с.
13. Шульгач В.П. Словник географічних термінів Західного Полісся // Ономастика України та етногенез східних слов'ян. – К., 1998. – С. 215-226.
14. Шульгач В.П. Праслов'янський гідронімний фонд (фрагмент реконструкції). – К., 1998. – 368 с.
15. Яшкін І.Я. Беларускія геаграфічныя назвы: Тапаграфія. Гідрологія. – Мінск: Навука і техника, 1971. – 256 с.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

Світлана Антонюк – аспірантка відділу ономастики Інституту української мови Національної академії наук України.

Наукові інтереси: ономастика, діалектологія.

СПОСОБИ НОМІНАЦІЇ ТА ФУНКЦІЇ ВЛАСНИХ ІМЕН У СЕРІЇ РОМАНІВ ЕРІН ХАНТЕР «ВОЇНИ»

Ганна БИЧЕК (Горлівка, Україна)

У статті розглянуто способи номінації та функції ономастикону в серії романів Ерін Хантер «Воїни».

The paper deals with the ways of nomination and functional analysis of onomastics in Erin Hunter's novels "Warriors".

Дивовижний світ диких котів серії романів «Воїни» зі своєю історією, міфологією, з добре розвинутою соціальною структурою, монархічним інститутом, системою ритуалів становить собою оригінальне явище світової літератури. Фантастичні романи серії «Воїни», створені Кейт Кері, Черіт Болдрі та Вікторією Холмс під спільним псевдонімом Ерін Хантер, позначені глибоким проникненням у світ дитячого сприйняття і дитячої психології. Цьому сприяє і ономастикон, який займає провідну позицію у вербальному втіленні художньої концепції твору та у вирішенні індивідуально-естетичних завдань. Романи Ерін Хантер відзначені літературними преміями, завоювали юного читача по всьому світу, але ні характерні особливості творів цього письменника, ні його художній ономастикон не були об'єктом вивчення вітчизняних філологів.

Важливим елементом художнього твору є система власних назв, що становить лексичну категорію тексту, яка разом з іншими мовними засобами реалізує авторську концепцію світобачення, сприяє побудові художнього образу. Функціонально власні назви – один із найважливіших компонентів літературного твору. Поетоніми вивчаються в різних аспектах як лінгвістами, так і літературознавцями. Зокрема, стилістичні функції онімів в художній літературі досліджували Н.В. Васильєва, Ю.А. Карпенко, Д. Лампінг, В.А. Ніконов, Н.К. Фролов, співвідношення ономастикону поетичного та реального, системність поетичної ономастики та її ролі в художньому тексті – С.І. Зінін, В.Н. Михайлов, Г.А. Силаєва, О.І. Фонякова, поетику власних імен – Л.І. Андрієва, В.М. Калінін, Е.Б. Магазаник, В.А. Кухаренко, А.А. Фомін, Л.М. Щетинін, процеси номінації – М.В. Голомідова, М.Е. Рут, А.В. Суперанска, Н.К. Фролов та інші. Проте, незважаючи на помітні успіхи, в сучасній

ономастиці й досі існують проблемні аспекти, які вимагають подальших ономастичних студій. Так, ономастикон різних літератур та літературних жанрів досліджено нерівномірно, фрагментарно. Це насамперед стосується дитячої літератури, яка досі не була достатньо проаналізована в цілому й у творчості окремих авторів, зокрема видатного англійського письменника Ерін Хантер.

Ономастичне забезпечення дитячої літератури має інші пріоритети та завдання, ніж онімія творів для дорослих. Зумовлено це психологічними особливостями світобачення. Як слушно зауважує О.Д.Петренко, поетонімосфера дитячого твору має на меті не стільки поінформувати маленького читача, скільки посприяти його саморозвитку, самопізнанню [4: 6].

Мета даної статті – окреслити функції, способи номінації та моделі створення поетонімів в серії романів Ерін Хантер «Воїни».

Майже всі оніми Ерін Хантер є промовистими, такими, що окрім стандартної для власних назв номінативної, дейктичної функції, виконують і функцію характеризуючу, надаючи читачеві певну додаткову, конотативну інформацію, що містить і вказівку на певні прикмети носія, і його оцінку [3: 115]. Основу авторської поетонімосфери становлять зооніми (*Moskit, Featherwhisker, Boulder, Windstar*), оскільки скеровані твори Ерін Хантер на дітей і задіяні в казках насамперед тварини. Крім зоонімів, письменник майстерно використовує й інші розряди онімів, серед яких вагома роль належить топонімам (*Highstones, the Moonpool, Sunningrocks, the Thunderpath*), фітонімам (*Chervil, Goldenrod, Lavender, Yarrow*), етніонімам (*TigerClan, the Tribe of Endless Hunting, ThunderClan*).

Ономастикон серії романів Ерін Хантер «Воїни» вражає не тільки багатством і різноманітністю розрядів онімів, але також і численними засобами творення власного імені. Можна виокремити декілька засобів творення власного імені, які застосовує автор.

Першу групу складають оніми, які були взяті з реального іменника сучасної англійської мови – зооніми, що позначають клички домашніх тварин, *Smudge, Princess, Cody*, фітоніми *Catmint, Dock, Thyme*.

Другу, найбільш численну групу складають вигадані імена та назви, більшість яких мають прозору внутрішню форму – зооніми *Longtail, Blood*.

Ерін Хантер використовують декілька способів для створення вигаданих імен:

1. Граматична ономізація за допомогою:
  - афіксації – створення власного імені з афліативної лексеми чи основи за допомогою службової морфеми – *Upwalkers*;
  - складання основ – створення власного імені у формі композита – зоонім *Brambleberry (bramble + berry)*, топонім *Halfbridge (half + bridge)*;
  - створення імен-словосполучень – топонім *the Cave of Pointed Stones*.
2. Семантична онімізація:
  - проста – створення одноосновного власного імені з нульовим онімічним форматом – *the Gorge, the Clan*;
  - метафорична – перенесення імені з одного об'єкта на інший за умови дійсної або передбачуваної схожості – зоонім *Scourge*;
  - метонімічна – перенесення імені з одного об'єкта на інший на основі смислової асоціації за суміжністю – скелі *Snakerocks* (названі так через змії, які там водяться).

В ономастиконах різних племен, що описані в серії, спостерігається різний ступень продуктивності моделей творення онімів, що обумовлюється, перш за все, інтенцією автора показати різницю в менталітеті та акцентувати культурні властивості зображених племен. У цілому можна говорити про продуктивність різних типів творення власних імен у різних племен котів. У мовах Грозового племені (*ThunderClan*), племені Ріки (*RiverClan*), племені Вітру (*WindClan*) переважає складання основ, що обумовлено наміром автора створити: 1) характеризуючі найменування (*Tawnyspots, Stoneclaw, Sharptooth*); 2) емоційно-експресивні власні імена (*Brambleberry, Silverstream*). У результаті чого спостерігається

продуктивність метафоричного способу творення імен і створення однослівних та багатослівних онімів.

В усіх витворах сучасного письменства за власними назвами завжди зберігається номінативна (ідентифікувальна) функція, бо інакше вони не залишатимуться власними назвами. Це їх органічна властивість. Але в літературному тексті ця функція перестає бути провідною, чільною і зредуковується через замкненість онімичної системи художнього твору. На перше місце, як зазначає Ю. Карпенко, виходить стилістика [3: 34]. При цьому стилістика літературної онімії має не дві, а велику кількість функцій, які досить виразно членуються на дві групи – інформаційну та емоційну [2: 281]. У “дорослому творі” помітно переважає група інформаційних функцій. У дитячих творах організація поетонімосфери насамперед залежить від групи емоційних, експресивних функцій [4: 8].

Цією функціональною розбіжністю зумовлено й усі інші відмінності ономастичного наповнення художніх творів для дорослих і для дітей. Останні насичені промовистими власними назвами, різними формами онімичної гри, масовим переходом загальних назв у власні, багатоманітними онімичними жартами. Загалом онімична складова художнього твору для дітей виявляється вагомішою, істотнішою, ніж у творах для дорослих [4: 8].

У серії романів Ерін Хантер “Воїни” нами виокремлені наступні функції онімів: 1) функція ідентифікації; 2) функція ілюзії; 3) інформаційно-характеризуюча функція; 4) функція емоціонально-експресивної характеристики.

Функція ідентифікації є головною для всіх власних імен. Особливістю літературних онімів є те, що ідентифікація в художньому творі здійснюється за допомогою текстових засобів, які виключають можливість остенсивної ідентифікації (за допомогою жесту). Для літературних онімів ідентифікаторами можуть бути слова, розташовані праворуч чи ліворуч від імені, завдяки яким реципієнт відкриває «уявне досье» на персонажа чи об’єкт [1: 331]. Такими ідентифікаторами для персонажів романів Ерін Хантер “Воїни” частіше за все є позначення:

- 1) роду занять – *Bluestar, leader of ThunderClan, RiverClan’s medicine cat, Mudfur*;
- 2) належності до племені, місця проживання – *Pebbleheart, from ShadowClan*.

Однією з основних функцій літературних онімів серії романів “Воїни” є функція ілюзії, тобто функція створення та підтримування ілюзії реальності вигаданого світу [2: 320]. Ерін Хантер створює альтернативний світ з племенами диких котів, кожне з яких має свою історію, територію, закони, культуру, а власні імена стають тими фрагментами за якими читач відтворює цей світ.

Імена та назви персонажів і об’єктів – зооніми *Darkfoot, Bird Who Rides the Wind*, топоніми *the Thunderpath, the WindClan camp* та багато інших реалізують функцію ілюзії, даючи відчуття широти простору і багатства історії створеного світу, у якому зображені події є лише невеликим епізодами.

Семантика апелятивів, онімичних власних імен, експресивність онімів, емоціональна оцінка, яка міститься в імені, служать реалізації інформаційно-характеризуючої функції та функції емоціонально-експресивної характеристики.

Виразниками інформаційно-стилістичної сутності є внутрішня форма семантично мотивованих онімів, їх проекція на діючі в мові ономастичні моделі та варіанти номінації. Інформація про денотат, яка міститься у внутрішній формі оніма, варіює в залежності від належності власного імені до того чи іншого розряду [2: 318]. Наприклад, зооніми серії романів “Воїни” дають інформацію про такі властивості денотату, як:

- 1) особистісні якості – *Foxheart, Fury, Snake*;
- 2) фізична характеристика – *Swiftpaw, Hazel, Tornear*;
- 3) рід занять – *Stoneteller, Healer*;
- 4) соціальне положення – *Brokenkit, Cloudkit, Larchkit* ('-kit' вказує на те, що персонаж – кошеня), *Hollypaw, Jaypaw* ('-paw' – ознака належності денотату до учнів), *Fireheart, Frostfur, Sharpclaw, Silverpelt, Runningnose, Lostface, Graystripe* (-heart, -fur, -pelt, -claw, -stripe, -face, -nose – ознака належності

денотату до воїнів), *Raggedstar*, *Bluestar*, *Brokenstar* ('-star' вказує на належність денотату до лідерів племені).

Таким чином, завдяки онімам, які виконують у тексті інформаційно-характеризуючу функцію, реципієнт покладається на семантику власного імені та отримує дані про оригінальні риси певного персонажу чи об'єкту, важливі для розуміння літературного образу, культури, способу життя персонажів та всього твору в цілому [6: 83].

Функцію емоціонально-експресивної характеристики виконують оніми, які містять позитивну або негативну експресію в самій семантиці твірною апелятива, наприклад, негативну експресію несуть в собі етнонім *BloodClan*, зоонім *Scourge*, топонім *Carrionplace*. Завдяки звуко символізму імені чи назви реципієнт, часто не усвідомлюючи, приписує оніму характеристики, які в більшості випадків адекватні текстовим. Оніми, які володіють емоціонально-експресивним потенціалом, беруть участь у формуванні аксіології образів і створюють загальний емоційний колорит твору [3: 98].

Таким чином, у серії романів Ерін Хантер «Воїни» застосовуються різні засоби творення власного імені: запозичання імен та назв з «реального» іменника сучасної англійської мови та творення онімів за різноманітними моделями. Найбільш продуктивним серед таких моделей є творення онімів на базі апелятивної лексики шляхом граматичної онімізації (афіксації, складання основ, створення імен-словосполучень) і семантичної онімізації (простої, метафоричної, метонімічної). Ступінь продуктивності того чи іншого способу номінації в онамастиконі різних племен, описаних у творі, різний.

Поетоніми серії романів Ерін Хантер «Воїни» виконують у творі функцію ідентифікації, функцію ілюзії, інформаційно-характеризуючу функцію, функцію емоціонально-експресивної характеристики, що зумовлено ідіостилем і жанровою специфікою твору, який поєднує в собі елементи фантастики та казки.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Зинин С.И., Степанова А.Г. Имена персонажей в художественной литературе и фольклоре. Библиография // Антропонимика. М., 1970. С.330-354.
2. Калинин В.М. Поэтика онима. – Донецк, 1999. – 408 с.
3. Карпенко М.В. Ономастика в художественной литературе // Ономастика. Проблемы и методы. – М., 1976. – С. 24-138
4. Петренко О. Д. Ономастика детских произведений Роалда Дала. – Автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата филологических наук. – Одесса, 2006.
5. Суперанская А.В. Общая теория имени собственного. – М.: Наука, 1973. – 366 с.
6. Фоянкова О.И. Имя собственное в художественном тексте. Л., 1990. – С. 83.
7. Hunter Erin. The Power of Three: Dark River. – HarperCollins Publishers Inc., 2008.
8. Hunter Erin. Warriors Field Guide: Secrets of the Clans. – HarperCollins Publishers Inc., 2007.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

Ганна Бичек – аспірантка кафедри англійської філології Горлівського державного педагогічного інституту іноземних мов.
Наукові інтереси: літературна ономастика, стилістика.

ВІДАНТРОПОНІМНІ МІКРОТОПОНІМИ ПОКУТТЯ

Любов БІЛНЬСЬКА (Тернопіль, Україна)

У статті розглянуто мікротопоніми Покуття, етимонами яких є християнські імена, слов'янські автохтонні імена різної структури, проаналізовано продуктивність різних груп таких найменувань у творенні анойконімів краю.

Microtoponyms of the Pokuttya region, derived from Slavonic and Christian names, are analyzed in the article. The productivity of various groups of such kind of names in creation of regional anoykonyms is established.

Покуття – це історико-етнографічний регіон України, який розташований у межах Івано-Франківської області (територія сучасних Городенківського, Коломийського, Надвірнянського, Тисменицького, Тлумацького та Снятинського й частини Богородчанського районів). Названий регіон був предметом уваги насамперед дослідників історії, етнографії, діалектології. Вивченню ойконімів цього регіону присвятив окрему монографію Д. Бучко „Походження назв населених пунктів Покуття” (Львів, 1990). Гідронімію та оронімію цієї території у складі Івано-Франківщини досліджував М. Габорак, автор робіт „Гідронімія Івано-Франківщини. Словник-довідник” (Снятин: ПрутПринт, 2003)